

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-09-23

Närvarande: F.d. regeringsrådet Rune Lavin, regeringsrådet Carina Stävberg och justitierådet Ella Nyström.

Ett steg framåt – en ny yrkesdansutbildning

Enligt en lagrådsremiss den 23 juni 2010 (Utbildningsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:000).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Maud Bergkvist.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I remissen föreslås att en särskild utbildning i form av en förberedande dansutbildning i grundskolan och en yrkesdansutbildning i gymnasieskolan ska anordnas. Föreskrifter härom är avsedda att införas i en förordning beslutad av regeringen. I remissen anges i författningskommentaren utförligt vad som är tänkt att skola regleras i förordningen. Lagrådet har dessutom haft tillgång till ett utkast till en sådan förordning.

Till Lagrådets granskning har hänskjutits endast två bemyndiganden avsedda att tas in i skollagen (2010:800). Båda ger regeringen rätt att besluta föreskrifter om den föreslagna utbildningen.

Ett bemyndigande krävs om det är fråga om föreskrifter om sådant förhållande mellan enskilda och det allmänna som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (8 kap. 3 § regeringsformen). Gynnande eller neutrala offentligrättsliga föreskrifter kan däremot beslutas av regeringen med stöd av den s.k. restkompetensen (8 kap. 13 § första stycket 2 regeringsformen). Föreskrifter, som närmare bestämmer *skolpliktens* omfattning, bör med hänsyn till det anförda kunna bli föremål för delegation, vilket också skett i praktiken. Jfr RÅ81 2:14. Det slags utbildning i form av en förberedande dansarutbildning i grundskolan och en yrkesdansarutbildning i gymnasieskolan är emellertid i grunden *frivillig*. Man kan dock säga att den del av den förberedande dansarutbildningen som innefattar den ordinära grundskoleutbildningen hör till skolplikten. Men i övrigt baseras utbildningen på frivillighet. Detta ger upphov till frågan om bemyndigandena är nödvändiga eller om regeringen kan besluta föreskrifterna inom ramen för sin restkompetens.

Det ska dock påpekas att bemyndiganden också kan behövas om det är fråga om föreskrifter om kommunernas befogenheter och om deras åligganden (8 kap. 5 § regeringsformen). Härvid bör beaktas att det i det aktuella fallet är tänkt att huvudmäns (alltså även kommuners) anordnande av dansarutbildningen ska regleras genom avtal mellan staten och huvudmannen.

I det förslag till förordning som Lagrådet haft tillgång till finns ett avsnitt med föreskrifter om statsbidrag. I författningskommentaren nämns inte att sådana föreskrifter skulle omfattas av de föreslagna

bemyndigandena. Föreskrifterna har antagligen ansetts falla inom ramen för regeringens restkompetens. En genomgång av de i utkastet till förordning föreslagna bestämmelserna ger knappast vid handen att föreskrifterna över lag är av det slag som avses i 8 kap. 3 eller 5 § regeringsformen. Det förekommer dock vissa bestämmelser som kan anses höra under 3 §, t.ex. om förutsättningarna för rätt att fullfölja utbildningen eller om avskiljande från utbildningen. Vidare kan en föreskrift om att de kommunala huvudmän som regeringen utsett får anordna den ifrågavarande utbildningen anses gälla sådan befogenhet som avses i 5 §. Lagrådet ifrågasätter om rätten att besluta föreskrifter i *alla* de ämnen som bemyndigandena är avsedda att innesluta måste delegeras formellt till regeringen för att denna ska kunna utnyttja sin föreskriftsrätt. Om så inte skulle anses vara fallet, bör bemyndigandena preciseras att omfatta endast de föreskrifter som delegationen är avsedd att inbegripa.

Vad ovan anförts avser den bemyndigandebestämmelse som finns i första meningen av vardera paragrafen. Den andra meningen om att avvikelser får ske från skollagens bestämmelser är under alla omständigheter nödvändig, eftersom den innebär undantag från den formella lagkraftens princip i 8 kap. 17 § regeringsformen. Enligt Lagrådets mening är det fullt möjligt att i en lag inom det fakultativa lagområdet medge att det i en förordning görs avvikelser från lagens bestämmelser. Ett sådant medgivande behöver inte vara kopplat till något tidigare bemyndigande utan skulle förslagsvis kunna ges följande lydelse:

Föreskrifter om dansarutbildning som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i denna lag.

Ikraftträdandebestämmelsen har formulerats så att lagen träder i kraft den 1 januari 2011 och tillämpas på utbildning och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011. Bestämmelsen kan läsas

som om bemyndigandena inte skulle vara tillämpliga förrän tidigast den 1 juli 2011, trots att de träder i kraft redan den 1 januari 2011. Lagrådet ifrågasätter om avsikten verkligen är denna, vilket skulle kunna ge upphov till praktiska problem. Lagrådet föreslår därför att orden "... och tillämpas på utbildning och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011" utgår ur förslaget.